

Przesłanki stosowania środków karnych i instrumentów administracyjnych w ochronie zwierząt

Abstrakt: Człowiek, który decyduje się na posiadanie zwierzęcia, zobowiązuje się do wypełniania podstawowych obowiązków względem niego, takich jak poszanowanie, ochrona i opieka. Ze względu na to, że te wartości są podstawą aktu prawnego, ustawę należy interpretować zgodnie z art. 1 u.o.z., który stanowi o tym, że zwierzę, jako istota żyjąca, posiadająca zdolność odczuwania cierpienia, nie jest rzeczą. Celem artykułu jest przytoczenie norm dotyczących stosowania środków karnych wobec właścicieli zwierząt, którzy nie wywiązali się z obowiązków wynikających z ustawy o ochronie zwierząt. Aby zobrazować skalę zjawiska, jakim jest znęcanie się nad zwierzętami, w artykule zostaną przedstawione również statystyki dotyczące przestępstw uregulowanych w art. 35 u.o.z.

Słowa kluczowe: zwierzęta, ochrona zwierząt, środki karne, przestępstwo

1. Wprowadzenie

Człowiek, który decyduje się na posiadanie zwierzęcia, zobowiązuje się do wypełniania podstawowych obowiązków względem niego. To zobowiązanie zostało uregulowane w art. 1 u.o.z. W świetle art. 1 ust. 1 zwierzę jako istota żyjąca, zdolna do odczuwania cierpienia, nie jest rzeczą. Człowiek jest mu winien poszanowanie, ochronę i opiekę, natomiast ust. 2 stanowi, że w sprawach nieuregulowanych w ustawie do zwierząt stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące rzeczy. Zdaniem K. Kuszlewicz ust. 1 art. 1 u.o.z. zawiera wartości,

które stały się fundamentem całego aktu prawnego. W związku z tym badaczka uważa, że całą ustawę należy interpretować zgodnie z tym przepisem¹. Na tę kwestię zwrócił uwagę także WSA w Poznaniu, przyjmując, że podstawowy cel, a zarazem dyrektywa interpretacyjna, którą trzeba uwzględnić przy dokonywaniu wykładni u.o.z., zawarta została w jej art. 1 ust. 1². Oznacza to, że zwierzę zasługuje na ochronę przed zachowaniami, które godzą nie tylko w jego zdrowie, ale również w życie³. WSA we Wrocławiu wskazał, że z treści przepisu art. 1 ust. 1 u.o.z. wynika, że każde zwierzę ma prawo oczekiwać od ludzi należytego zrozumienia, traktowania zgodnego z normami obyczajowymi, a nawet szacunku. Podejmowanie rozmaitych środków prawnych wobec zwierząt powinno mieć na względzie ich dobro, a przede wszystkim prawo do istnienia. Uzasadnieniem tego jest treść art. 4 pkt 2 u.o.z., w którym ustawodawca jasno wskazał, że przez humanitarne traktowanie zwierząt należy rozumieć traktowanie uwzględniające potrzeby zwierzęcia i zapewniające mu opiekę i ochronę⁴.

Według K. Kuszlewicz do elementów, które składają się na art. 1 ust. 1 u.o.z., należą⁵:

- 1) dereifikacja zwierząt, które wobec faktu, że są istotami żyjącymi, nie są rzeczami;
- 2) uznanie zdolności zwierząt do cierpienia;
- 3) nakaz poszanowania, ochrony i opieki nad zwierzętami przez człowieka.

Te cechy wskazują, że zwierzę, posiadające zdolność do odczuwania cierpienia, nie jest rzeczą. Takie podejście podzielają również inni badacze. M. Gabriel-Węglowski postuluje, że należy zadbać też o sferę emocjonalną i zmysłową zwierząt, ponieważ nie tylko ludzie mają zdolność do czucia⁶. Z. Gądzik uważa, że z twierdzenia, które zostało sformułowane przez M. Gabriela-Węglowskiego, „nie wynika personalizacja zwierząt, a jedynie ustalenie pewnego właściwego sposobu ich traktowania”⁷. Ponadto art. 1 ust. 1 i art. 5 u.o.z. wprowadzają za-

¹ K. Kuszlewicz, *Ustawa o ochronie zwierząt. Komentarz*, Warszawa 2021, art. 1, LEX/el.

² Wyrok WSA w Poznaniu z dnia 29 sierpnia 2018 r., IV SA/Po 332/18, LEX nr 2547468.

³ Zob. L. Jastrzębski, *Prawo ochrony środowiska w Polsce*, Warszawa 1990, s. 124.

⁴ Wyrok WSA we Wrocławiu z dnia 20 kwietnia 2022 r., II SA/Wr 338/21, LEX nr 3460747.

⁵ K. Kuszlewicz, *op. cit.*, art. 1.

⁶ Zob. M. Gabriel-Węglowski, *Przestępstwa przeciwko humanitarnej ochronie zwierząt*, Toruń 2008, s. 32.

⁷ Z. Gądzik, *Ochrona humanitarna zwierząt utrzymywanych w ogrodach zoologicznych*, „Studia Prawnicze KUL” 2019, nr 2, s. 115.

sadę humanitarnego traktowania. Są to klauzule generalne, które wskazują na istotę i cele całej ustawy o ochronie zwierząt⁸.

Treść art. 1 ust. 1 u.o.z. należy utożsamiać nie tylko z ogólną zasadą niekrzywdzenia zwierząt, ale powinno się to także łączyć z nakazem stosowania odpowiednich środków w celu ochrony przed tym cierpieniem⁹. Ustawodawca uregulował kwestię tego, czym zadaniem jest działanie na rzecz ochrony zwierząt. Z art. 1 ust. 3 u.o.z. wynika, że to organy administracji publicznej podejmują działania na rzecz ochrony zwierząt, współdziałając w tym zakresie z odpowiednimi organizacjami krajowymi i międzynarodowymi. Ponadto art. 40 u.o.z. stanowi, że kompetencje w zakresie ochrony zwierząt mają organizacje, których statutowym celem działania jest ochrona zwierząt. Dotyczy to przede wszystkim płaszczyzny przeciwdziałania znęceniu się nad zwierzętami¹⁰.

Przedstawiciel takiej organizacji zyskuje więc kompetencje, które można przyrównać do tych, które posiada chociażby lekarz weterynarii, straż gminna czy Policja. Wszelkie informacje pochodzące od tych podmiotów na temat znęcenia się nad zwierzętami stanowią podstawę do wydania z urzędu decyzji o czasowym odebraniu zwierzęcia właścicielowi bądź opiekunowi¹¹. W związku z tym prawodawca w art. 6 u.o.z. sformułował zakaz zabijania i znęcania się nad zwierzętami, natomiast w art. 7 uregulował kwestie czasowego odebrania zwierzęcia właścicielowi. Zdaniem K. Kuszlewicz „instytucja czasowego odebrania zwierzęcia określona w art. 7 u.o.z. jest [...] jednym z najważniejszych instrumentów ochrony zwierząt przed niehumanitarnym traktowaniem”¹² oraz odnosi się ona do zwierzęcia, wobec którego zaistniało podejrzenie popełnienia przestępstwa, wynikającego z art. 6 ust. 2 u.o.z. Badaczka zaznacza, że postępowanie karne prowadzone w tej sprawie często jest długotrwałe, ustawodawca wprowadził więc przepisy art. 7 u.o.z., aby zabezpieczyć zwierzę do czasu prawomocnego rozstrzygnięcia sprawy¹³. Warto w tym miejscu zaznaczyć, że tego rodzaju decyzje wydawane są w sytuacjach niecierpiących zwłoki, czyli gdy istnieje bezpośrednie zagrożenie życia lub zdrowia zwierzęcia¹⁴. W przypadku

⁸ K. Kuszlewicz, *op. cit.*, art. 1.

⁹ *Ibidem*.

¹⁰ D. Minkiewicz, W. Pietrzak, *Prawno-instytucjonalny wymiar ochrony humanitarnej zwierząt*, „Doctrina Studia Społeczno-Polityczne” 2017, nr 14, s. 183.

¹¹ *Ibidem*, s. 184.

¹² K. Kuszlewicz, *op. cit.*, art. 1.

¹³ *Ibidem*.

¹⁴ D. Minkiewicz, W. Pietrzak, *op. cit.*, s. 185.

skazania sprawcy, którym był właściciel zwierzęcia, sąd, na podstawie art. 35 ust. 3 u.o.z., orzeka przepadek zwierzęcia. Należy również wskazać, że postępowanie administracyjne, które zostało określone w art. 7 u.o.z., ściśle wiąże się z postępowaniem karnym¹⁵. Zdaniem K. Kuszlewicz oznacza to, że „podmiot inicjujący czasowe odebranie zwierzęcia powinien jednocześnie zainicjować postępowanie karne o znęcanie się nad zwierzętami, którego wynik przesądzi ostatecznie o przepadku zwierzęcia”¹⁶. Pogląd ten podziela również W. Radecki, który uważa, że w takiej sytuacji powinno się działania „odczytywać jako ustawowe upoważnienie do zastosowania środka przymusu”¹⁷.

Celem artykułu jest zatem przytoczenie norm dotyczących stosowania środków karnych wobec właścicieli zwierząt, którzy nie wywiązali się z obowiązków wynikających z ustawy o ochronie zwierząt. Aby zobrazować skalę zjawiska, jakim jest znęcanie się nad zwierzętami, w artykule wykorzystane zostaną metody empiryczna oraz dogmatyczno-prawna, które zostaną skonfrontowane ze statystykami dotyczącymi przestępstw uregulowanych w art. 35 u.o.z.

2. Czasowe odebranie zwierzęcia właścicielowi

Czasowe odebranie zwierzęcia właścicielowi odbywa się na podstawie decyzji organu wykonawczego gminy właściwego ze względu na miejsce pobytu zwierzęcia. Określenie „czasowe odebranie zwierzęcia” wskazuje na to, że zwierzę nie jest odbierane na zawsze, ale do ogłoszenia wyroku w sprawie o znęcanie się nad zwierzętami¹⁸. Celem tego działania jest usunięcie stanu niezgodnego z prawem¹⁹. Osiągane jest to natomiast za pomocą instrumentów prawa administracyjnego²⁰, ponieważ odpowiedzialność administracyjną na tej płaszczyźnie traktuje się jako „regulowaną prawem możliwość uruchomienia wobec określonego podmiotu, z powodu jego działalności naruszającej stan środowiska, środków prawnych realizowanych w swoistych dla admini-

¹⁵ K. Kuszlewicz, *op. cit.*, art. 1.

¹⁶ *Ibidem*.

¹⁷ W. Radecki, *Ustawa o ochronie zwierząt – komentarz*, Warszawa 2012, s. 80.

¹⁸ K. Kuszlewicz, *op. cit.*, art. 1.

¹⁹ W. Jedlecka, *Podstawowe formy prawne działania administracji publicznej na rzecz ochrony zwierząt*, „Przegląd Prawa i Administracji” 2017, t. CVIII, AUWr No. 3759, s. 60.

²⁰ *Ibidem*, s. 59.

stracji formach i procedurze”²¹. Czasowe odebranie zwierzęcia jest przykładem sankcji administracyjnej²².

Odebrane zwierzę przekazywane jest 1) schronisku dla zwierząt, jeżeli jest to zwierzę domowe lub laboratoryjne, lub 2) gospodarstwu rolnemu wskazanemu przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta), jeżeli jest to zwierzę gospodarskie, lub 3) ogrodowi zoologicznemu lub schronisku dla zwierząt, jeżeli jest to zwierzę wykorzystywane do celów rozrywkowych, widowiskowych, filmowych, sportowych lub utrzymywane w ogrodach zoologicznych. Organ podejmuje taką decyzję z urzędu na podstawie informacji dostarczonych przez Policję, lekarza weterynarii, straż gminną czy też innego upoważnionego przedstawiciela organizacji społecznej, której celem jest przede wszystkim ochrona zwierząt, zaś przekazanie zwierzęcia następuje za zgodą podmiotu, któremu zwierzę ma być przekazane. W sytuacji gdy taki podmiot nie wyrazi zgody bądź wystąpią okoliczności uniemożliwiające przekazanie mu zwierzęcia, istnieje możliwość nieodpłatnego przekazania zwierzęcia jednostce organizacyjnej, która nie posiada osobowości prawnej, osobie prawnej lub osobie fizycznej, która zapewni odpowiednią opiekę zwierzęciu. Wydanie decyzji przez organ wiąże się z jej natychmiastowym wykonaniem, natomiast od decyzji przysługuje prawo wniesienia odwołania do samorządowego kolegium odwoławczego w terminie trzech dni od daty doręczenia decyzji. Odwołanie to jest rozpatrywane w terminie siedmiu dni. Przepis art. 7 ust. 3 u.o.z. reguluje natomiast czynności, które należy podjąć w przypadkach niecierpiących zwłoki. W związku z tym w takich przypadkach, gdy dalsze pozostawianie zwierzęcia u dotychczasowego właściciela lub opiekuna zagraża jego życiu lub zdrowiu, policjant, strażnik gminny lub upoważniony przedstawiciel organizacji społecznej, której statutowym celem działania jest ochrona zwierząt, odbiera mu zwierzę, zawiadamiając o tym niezwłocznie organ wykonawczy gminy, celem podjęcia decyzji w przedmiocie odebrania zwierzęcia. W przypadku czasowego odebrania zwierzęcia właścicielowi koszty transportu, leczenia oraz utrzymania zwierzęcia ponosi dotychczasowy właściciel bądź opiekun. W celu pobrania tych należności należy zastosować przepisy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji²³. Art. 7 ust. 6 u.o.z. stanowi natomiast o tym, że odebrane zwierzę należy zwrócić, jeśli sąd nie orzekł przepadku zwierzęcia bądź sprawa została umorzona.

²¹ J. Boć, K. Nowacki, E. Samborska-Boć, *Ochrona środowiska*, Wrocław 2000, s. 321–325.

²² W. Jedlecka, *op. cit.*, s. 61.

²³ K. Kuszlewicz, *op. cit.*, art. 1.

Ustawa o ochronie zwierząt przewiduje dwa tryby, w których można odebrać właścicielowi zwierzę. Pierwszy – nazywany zwykłym – wynika z art. 7 ust. 1 u.o.z., drugi zaś jest trybem interwencyjnym, który wynika z art. 7 ust. 3 u.o.z. Różnica między nimi dotyczy kolejności czynności formalnych oraz faktycznych w sprawie. W trybie zwykłym decyzję wydaje wójt, burmistrz bądź prezydent miasta, następnie – w oparciu o tę decyzję – zwierzę zostaje odebrane właścicielowi lub opiekunowi. W trybie interwencyjnym najpierw dochodzi do fizycznego odebrania zwierzęcia, a dopiero później podmiot, który odebrał zwierzę, zawiadamia wójta, burmistrza albo prezydenta miasta. Organ administracji publicznej wszczyna postępowanie administracyjne, którego celem jest wydanie decyzji o odebraniu zwierzęcia albo o odmowie odebrania zwierzęcia. Odebranie zwierzęcia właścicielowi bądź opiekunowi w trybie interwencyjnej może mieć miejsce w sytuacji, gdy pozostawienie zwierzęcia wiąże się z zagrożeniem jego zdrowia bądź życia²⁴. K. Kuszlewicz podkreśla jednak, że „tryb interwencyjny opiera się na tych samych przesłankach co tryb zwykły odebrania zwierzęcia, przy czym dodatkowym warunkiem skorzystania z niego jest stan niecierpiący zwłoki”²⁵. Istotną różnicą jest także to, że odebranie zwierzęcia w trybie zwykłym wskazuje na jego fakultatywny charakter. Oznacza to, że upoważniony organ posiada możliwość wydania decyzji w sprawie czasowego odebrania zwierzęcia. W przypadku gdy pojawiają się przesłanki zastosowania trybu interwencyjnego, ustawa stanowi, że odebranie zwierzęcia przez policjanta, upoważnionego przedstawiciela organizacji społecznej, której celem statutowym jest ochrona zwierząt bądź przez strażnika, jest obowiązkiem²⁶.

Warto w tym miejscu odwołać się do decyzji SKO we Wrocławiu²⁷, w której wskazano, że znęcanie się nad zwierzętami, stanowiące konieczną przesłankę orzeczenia o czasowym odebraniu zwierząt w myśl art. 6 ust. 2 u.o.z., musi uwzględniać „minimalne potrzeby właściwe dla gatunku”. Nie można więc wobec konia przebywającego na terenie gospodarstwa rolnego stosować takich samych kryteriów jak np. dla psów. Do obowiązków właściciela konia należy nie tylko zapewnianie mu pokarmu i stałego dostępu do wody, ale rów-

²⁴ *Ibidem*.

²⁵ *Ibidem*.

²⁶ *Ibidem*.

²⁷ Decyzja SKO we Wrocławiu z 10 kwietnia 2019 r., SKO 5141/2/19, OwSS 2019, nr 2, poz. 37–38.

niez boksu, jeśli utrzymywany jest głównie w systemie otwartym. Właściciel zwierzęcia może też podjąć decyzję o utrzymywaniu konia na stanowisku na uwięzi (a więc *de facto* w jednej pozycji). Według SKO takie zachowanie nie nosi znamion znęcania się nad zwierzęciem. Analizie podlega natomiast odebranie zwierzęcia, przez które należy rozumieć transport i ponoszenie kosztów niezbędnego leczenia weterynaryjnego zwierzęcia. Oznacza to, że po stronie podmiotu odbierającego zwierzę powstaje jakikolwiek interes prawny w rozumieniu art. 28 k.p.a., uprawniający ten podmiot do udziału w postępowaniu administracyjnym prowadzonym w trybie art. 7 ust. 3 u.o.z. względem właściciela zwierzęcia. Utrzymanie zwierzęcia – w przypadku gdy organ gminy uzna, że wystąpiły okoliczności nadzwyczajne uzasadniające odstąpienie od generalnej zasady postępowania z odebranymi czasowo zwierzętami określonej w art. 7 ust. 1 u.o.z. – jest z mocy ustawy nieodpłatne (art. 7 ust. 1c), natomiast ewentualne domaganie się np. zwrotu kosztów transportu przez podmiot odbierający zwierzę (organizację społeczną) może następować wyłącznie na drodze cywilnej i adresatem tego żądania będzie organ gminy. To, że organowi gminy przysługiwać może – w sytuacji wydania decyzji o czasowym odebraniu zwierzęcia w trybie art. 7 ust. 3 u.o.z. ustawy – swoisty „regres administracyjny” względem właściciela zwierzęcia, nie ma w tej sytuacji żadnego znaczenia. Nie można bowiem zaakceptować tego, że w postępowaniu dotyczącym nałożenia na właściciela zwierzęcia obowiązku administracyjnego (czasowe odebranie zwierzęcia) może brać udział podmiot, który „fizycznie” odebrał mu zwierzę, wywodząc swój interes prawny z tego, że brak orzeczenia o czasowym odebraniu zwierzęcia uniemożliwi mu skierowanie do gminy roszczenia o zwrot kosztów transportu czy niezbędnego leczenia zwierzęcia albo obronę przed karnym zarzutem przywłaszczenia zwierzęcia.

Kwestię odebrania zwierzęcia osobie skazanej reguluje art. 38a u.o.z. Ustawodawca w art. 38a ust. 1 wskazuje, że, w razie orzeczenia zakazu posiadania wszelkich zwierząt albo określonej kategorii zwierząt, sąd wyznacza sprawcy odpowiedni termin na przekazanie zwierząt w posiadanie innej osobie lub instytucji i poinformowanie o tym sądu. Przepisy prawne art. 38a u.o.z. mają charakter wykonawczy wobec środka karnego, który dotyczy zakazu posiadania wszelkich zwierząt czy też określonej kategorii zwierząt. K. Kuszlewicz zaznacza, że ta regulacja została dodana do ustawy w 2018 r. w wyniku nowelizacji. Wiąże się to z zaostreniem kar za przestępstwa przeciwko zwierzętom. Art. 35 ust. 3a i 3b u.o.z reguluje środek karny, którym jest zakaz posiadania zwierząt.

Ten środek karny obejmuje wszelkie zwierzęta albo określone kategorie zwierząt. Decyzję w tej sprawie podejmuje sąd na podstawie wszystkich okoliczności, które zostały ujawnione w postępowaniu²⁸. Na decyzję o wyborze tego, czy środek karny obejmie wszystkie zwierzęta, czy też określoną kategorię zwierząt, wpływa zakres ochrony zwierząt, a także „ocena, czy dotychczasowe zachowanie sprawcy wymierzone było w określoną kategorię zwierząt (z którymi np. sprawca miał do czynienia, którymi się zajmował, etc.), czy też stanowiło wynik ogólnego nastawienia sprawcy do zwierząt”²⁹. Istnieje więc możliwość, że wobec sprawcy zostanie orzeczony zakaz posiadania określonej kategorii zwierząt, ale także to, że zakaz będzie dotyczył również innych zwierząt – takich, które nie były przedmiotem czynności wykonawczej³⁰.

3. Zakaz posiadania zwierząt

Sąd może orzec zakaz za skazanie sprawcy za przestępstwo z art. 35 ust. 1 lub 1a u.o.z., czyli za zabicie, uśmiercenie zwierzęcia albo dokonanie uboju zwierzęcia z naruszeniem przepisów art. 6 ust. 1, art. 33 lub art. 34 ust. 1–4. Sprawca podlega karze pozbawienia wolności do lat trzech. Karze pozbawienia wolności do lat trzech podlega także osoba, które znęcała się nad zwierzęciem.

Ustawa w art. 35 ust. 2 reguluje również kwestię przestępstwa ze szczególnym okrucieństwem. W przypadku skazania sprawcy za przestępstwo ze szczególnym okrucieństwem na podstawie przepisu, który stanowi, że jeżeli sprawca czynu określonego w ust. 1 lub 1a działa ze szczególnym okrucieństwem, podlega karze pozbawienia wolności od trzech miesięcy do lat pięciu, to sąd obligatoryjnie orzeka środek karny w postaci odebrania właścicielowi zwierzęcia. Sąd decyduje również o tym, czy zakaz posiadania zwierząt dotyczy wszelkich zwierząt, czy jednak tylko określonej kategorii zwierząt³¹. Zdaniem K. Runge sądy – podczas wymierzania kary – kierują się całokształtem okoliczności. Oznacza to, że analizie poddawane jest to, dlaczego doszło do przestępstwa, jakie jest to przestępstwo i w jaki sposób naruszono właściwe

²⁸ K. Kuszlewicz, *op. cit.*, art. 1.

²⁹ Z. Gądzik, *Środki karne, przepadek zwierzęcia i nawiązka w ustawie z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt*, „Prokuratura i Prawo” 2019, nr 3, s. 75–95.

³⁰ *Ibidem*, s. 75–95.

³¹ K. Kuszlewicz, *op. cit.*, art. 1.

normy zachowywania się. Ponadto badaczka wskazuje, że sąd zobowiązany jest do uwzględnienia dyrektyw³², o których stanowi przepis art. 53 k.k.

Taki wyrok – w sprawie zabicia psa ze szczególnym okrucieństwem – wydał SR w Kartuzach 12 października 2018 r.³³ Jako szczególne okrucieństwo sąd potraktował zabicie psa – szczeniaka rasy mieszanej – w ten sposób, że chwycił go za łapy, a następnie bez powodu uderzał jego głową kilkakrotnie o drzewo oraz asfaltową nawierzchnię jezdni w wyniku czego doprowadził do śmierci psa na skutek przerwania ciągłości rdzenia kręgowego w okolicy stawu szyjnego-potylicznego. Sąd uznał to zdarzenie za występki o charakterze chuligańskim, ponieważ wiązał się z umyślnym zamachem na porządek publiczny, a także ze zniszczeniem cudzej rzeczy. SR w Kartuzach uznał mężczyznę za winnego zarzucanego mu czynu, który został zakwalifikowany z art. 35 ust. 1 i 2 u.o.z. W związku z tym SR orzekł karę roku i trzech miesięcy pozbawienia wolności oraz zakaz posiadania psów na okres pięciu lat. Skazany musi również wpłacić nawiązkę w wysokości 10 tys. zł na rzecz schroniska dla bezdomnych zwierząt oraz w wysokości 2 tys. zł na rzecz pokrzywdzonej. Sformułowanie w taki sposób wyroku wynika z treści artykułu 57a k.k. Ponadto oskarżony w ciągu tygodnia od dnia opuszczenia aresztu śledczego musi przekazać wszystkie posiadane przez niego psy na rzecz Towarzystwa Ochrony.

K. Kuszlewicz wskazuje natomiast, że ust. 1–4 ustalają chronologię czynności, które łączą się z wykonaniem zakazu posiadania zwierząt. Jak wynika z treści art. 38a ust. 1 u.o.z., w przypadku orzeczenia zakazu posiadania wszystkich zwierząt albo określonej kategorii zwierząt sąd wyznacza sprawcy odpowiedni termin na przekazanie zwierząt w posiadanie innej osobie lub instytucji i poinformowanie o tym sądu. Zadaniem sądu jest więc wskazanie sprawcy terminu, w którym musi przekazać zwierzę. Ta czynność polega na dodatkowej dolegliwości dla sprawcy oraz na zastosowaniu prewencji wobec zwierząt, które znajdują się u osoby stosującej przemoc wobec zwierząt³⁴.

Wyrażenie „odpowiedni termin” wiąże się natomiast z pierwszym terminem, który umożliwia realne wykonanie orzeczenia sądu. Zwierzę należy przekazać podmiotowi, który jest osobą fizyczną, osobą prawną lub instytucją.

³² K. Runge, *Odpowiedzialność karna za przestępstwo znęcania się nad zwierzętami w myśl art. 35 ust. 1a ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt*, [w:] K. Pujer (red.), *Problemy nauk prawnych*, t. 4, Wrocław 2017, s. 49–50.

³³ Wyrok SR w Kartuzach z dnia 12 października 2018 r., II K 598/18, LEX nr 3128316.

³⁴ K. Kuszlewicz, *op. cit.*, art. 38(a).

Możliwe jest przekazanie także jednostce organizacyjnej, która nie posiada osobowości prawnej. Podmiot, który będzie zajmował się zwierzęciem, musi mu zapewnić właściwą opiekę. Ze względu to na to – według K. Kuszlewicz – to sąd powinien wyznaczać podmiot, który będzie opiekował się przekazanym przez sprawcę zwierzęciem, albo chociaż wyrażać swoją opinię, a tym samym zgadzać się na przekazanie zwierzęcia wskazanemu przez sprawcę podmiotowi. Brak ingerencji sądu w tę kwestię może wiązać się z wątpliwościami na temat tego, w jaki sposób zostanie rzeczywiście zrealizowany przez sprawcę zakaz posiadania zwierzęcia³⁵.

Przepis art. 38a ust. 2 u.o.z. dotyczy sytuacji, w której sprawca nie zastosuje się do wyznaczonego przez sąd terminu. Przepis stanowi, że w razie bezskutecznego upływu wyznaczonego terminu i stwierdzenia przez sąd, że skazany wbrew zakazowi jest posiadaczem zwierzęcia, sąd wydaje postanowienie o czasowym odebraniu skazanemu tego zwierzęcia. Wydana przez sąd decyzja zapada w formie postanowienia. W tym przypadku istotne jest to, że – co do zasady – zakaz posiadania zwierzęcia przybiera charakter czasowy. Taki zakaz przemija³⁶. Wskazuje na to art. 35 ust. 4b u.o.z., który stanowi, że zakazy wymienione w ust. 3a–4a orzeka się w latach, od roku do lat 15. Zakaz posiadania zwierzęcia jako środka karnego został wymieniony w art. 35 ust. 3a u.o.z. – sąd może orzec tytułem środka karnego zakaz posiadania zwierząt albo określonej kategorii zwierząt w razie skazania za przestępstwo określone w ust. 1 lub 1a. K. Kuszlewicz podkreśla więc, że sprawca czynu w przypadku czasowego odebrania zwierzęcia nie traci „własności” zwierzęcia na zawsze. Jest to inna sytuacja niż w przypadku przepadku zwierzęcia³⁷.

Na kolejną czynność w sprawie czasowego odebrania zwierzęcia wskazuje art. 38a ust. 3 u.o.z., który stanowi o tym, że odpis postanowienia przesyła się właściwemu ze względu na miejsce pobytu zwierzęcia wójtowi (burmistrzowi, prezydentowi miasta) w celu wykonania. Następnie – zgodnie z art. 38a ust. 4 u.o.z. – organ wykonawczy gminy wydaje decyzję, w której określa miejsce przekazania zwierzęcia, o który mowa w art. 7 ust. 1. W związku z tym zwierzę domowe bądź laboratoryjne przekazywane jest do schroniska dla zwierząt, zwierzę gospodarskie – do gospodarstwa rolnego, które zostało wskazane przez organ, natomiast zwierzęta, które były wykorzystywane do celów sportowych,

³⁵ *Ibidem.*

³⁶ *Ibidem.*

³⁷ *Ibidem.*

widowiskowych, rozrywkowych, filmowych czy też znajdujących się wcześniej w ogrodzie botanicznym – są przekazywane do schroniska dla zwierząt lub ogrodu zoologicznego³⁸.

W tym miejscu należy zaznaczyć, że organ, prowadząc postępowanie i wydając decyzję z trybie art. 7 ust. 3 u.o.z., orzeka o czasowym odebraniu zwierzęcia, jeżeli spełnione są przesłanki określone w tym przepisie, pomimo że w chwili wydawania decyzji zwierzę nie przebywa już u swego właściciela. W takiej sytuacji orzeczenie organu ma charakter następczy. Oznacza to, że właściwy organ bada prawidłowość dokonanego już odebrania zwierzęcia. Orzeczenie następczego charakteru decyzji nie zwalnia organu od prowadzenia postępowania zgodnie z regułami procesowymi określonymi w k.p.a. Zgodnie z regulacjami zawartymi w u.o.z. możliwość niezwłocznego, czasowego odebrania zwierzęcia uzależniona jest od ustalenia, że miało miejsce znęcanie się nad nim w rozumieniu art. 6 ust. 2 u.o.z., a także od stwierdzenia, że czynność ta miała miejsce wyłącznie w sytuacji, gdy jest to przypadek niecierpiący zwłoki oraz gdy dalsze pozostawianie zwierzęcia u dotychczasowego właściciela lub opiekuna zagraża jego życiu lub zdrowiu (art. 7 ust. 3 ustawy). Z treści art. 6 ust. 1a i ust. 2 u.o.z. wynika, że znęcanie się nad zwierzętami jest zabronione (ust. 1a), zaś przez znęcanie się nad zwierzętami ustawodawca nakazuje rozumieć zadawanie albo świadome dopuszczanie do zadawania bólu lub cierpień, a w szczególności utrzymywanie zwierząt w niewłaściwych warunkach bytowania, w tym utrzymywanie ich w stanie rażącego zaniedbania oraz utrzymywanie zwierzęcia bez odpowiedniego pokarmu lub wody przez okres wykraczający poza minimalne potrzeby właściwe dla gatunku (art. 6 ust. 2 pkt 10 i 19 u.o.z.). W pkt 17 art. 6 ust. 2 u.o.z. prawodawca wskazał, że również wystawianie zwierzęcia domowego lub gospodarskiego na działanie warunków atmosferycznych, które zagrażają jego zdrowiu lub życiu, nosi znamiona znęcania się³⁹.

Ustawa w art. 38a ust. 5 u.o.z wskazuje, że przepisy art. 7 ust. 1a–5 stosuje się odpowiednio. Przysłówek „odpowiednio” w tym przypadku dotyczy sytuacji wydawania decyzji odnośnie do przedmiotu czasowego odebrania zwierzęcia. Zdaniem K. Kuszlewicz „bezprzedmiotowe i nieuzasadnione wydaje się odesłanie do art. 7 ust. 2a stanowiącego, że od decyzji wójta (burmistrza,

³⁸ *Ibidem*.

³⁹ Wyrok WSA we Wrocławiu z dnia 13 czerwca 2022 r., II SA/Wr 397/22, LEX nr 3364398.

prezydenta miasta), o której mowa w ust. 1, przysługuje prawo wniesienia odwołania do samorządowego kolegium odwoławczego”⁴⁰. Ponadto skazany nie posiada podmiotu, który miałby prawo i możliwość zaskarżyć taką decyzję. Wynika to z faktu, że sąd orzekał wobec skazanego zakaz posiadania zwierząt, a wyrok się uprawomocnił. W ocenie badaczki skazany nie ma „legitymacji do zaskarżenia decyzji określającej miejsce przekazania zwierząt, zwłaszcza że wcześniej uchylił się od wykonania zakazu dobrowolnie w trybie art. 38a ust. 1 u.o.z.”⁴¹

Ustawodawca przewidział również sytuację, w której skazany wejdzie w posiadanie zwierzęcia, mimo że obowiązuje go okres trwania zakaz, przyjmując w art. 38 ust. 6, że przepisy ust. 1–5 stosuje się takiego przypadku.

Sposób egzekwowania zakazu posiadania zwierząt został uregulowany w art. 38a ust. 7 u.o.z. Przepis stanowi bowiem, że w przypadku skazania za przestępstwo polegające na niestosowaniu się do orzeczonego przez sąd zakazu posiadania wszelkich zwierząt albo określonej kategorii zwierząt, o którym mowa w art. 244 k.k., sąd orzeka przepadek zwierzęcia. Orzeczenie przepadku zwierzęcia ma na celu ochronę go przed ewentualnymi nadużyciami w przyszłości przez sprawcę czynu wymierzonego w dobro tego zwierzęcia. Oprócz tego jest to też dolegliwość majątkowa dla sprawcy czynu, ponieważ w takiej sytuacji traci on przedmiot swojej wartości⁴².

4. Analiza praktyki orzeczniczej w sprawach dotyczących przestępstw wobec zwierząt

Warto spojrzeć, w jaki sposób przepisy prawa mają zastosowanie w praktyce orzeczniczej. Fundacja Czarna Owca Pana Kota oraz Stowarzyszenie Ochrony Zwierząt Ekostraż opublikowały w 2016 r. raport opisujący, w jaki sposób Polacy znęcają się nad zwierzętami⁴³. Z analiz przeprowadzonych przez Fundację wynika, że ponad 74% spraw o przestępstwa przeciwko zwierzętom w Polsce kończy się odmową wszczęcia postępowania lub są one

⁴⁰ K. Kuszlewicz, *op. cit.*, art. 38(a).

⁴¹ *Ibidem*.

⁴² Z. Gądzik, *Środki karne...*, s. 75–95.

⁴³ Raport Fundacji Czarna Owca Pana Kota i Stowarzyszenia Ochrony Zwierząt Ekostraż, *Jak Polacy znęcają się nad zwierzętami? Raport z monitoringu sądów, prokuratur i policji*, Kraków–Wrocław 2016.

umarzane⁴⁴. Finał w sądzie znajduje natomiast jedyne 19% spraw. Za główną przyczynę odmowy wszczęcia postępowania oraz ich umarzania należy uznać brak faktycznych podstaw do oskarżenia podejrzanych oraz brak ustawowych znamion czynu zabronionego. Z raportu wynika również, że ponad 32% spraw zgłoszonych do jednostek policyjnych lub prokuratury nie zostały potraktowane z powagą. Należy zatem zgodzić się z autorami raportu, że „z prawną ochroną zwierząt w Polsce nadal nie wszystko jest w porządku i ciągle w miernym stopniu zabezpiecza ona zwierzęta przed niehumanitarnym traktowaniem przez ludzi”⁴⁵.

Większa liczba sprawców przestępstwa przeciwko zwierzęciu została skazana na kary pozbawienia wolności, przy czym wykonanie ponad 86% spośród tych kar jest zawieszana warunkowo na okres próbny. Mniejsza liczba sądów skazywała osoby na karę bezwzględnego więzienia, która stanowiła wyjątek od zasady jej nieorzekania. Najrzadziej spotykaną karą było natomiast wymierzanie kary ograniczenia wolności (ok. 17% orzeczonych kar). Jak wynika z raportu, w ponad połowie spraw nigdy nie orzeczono wobec sprawcy żadnych środków karnych. Jeżeli jednak dochodziło do sporadycznych wyjątków i orzekano środki karne, to przeważały głównie nawiązki na cel charytatywny związany z ochroną zwierząt. Średnia kwota nawiązek w latach 2017–2019 wynosiła 740 zł. Wskazuje to na ranę, jaką mają ustawa o ochronie zwierząt oraz same zwierzęta w polskim społeczeństwie.

Sankcje karne nakładane na sprawców przestępstw przeciwko zwierzętom nie charakteryzują się zbyt wysoko wygórowaną kwotą. Twórcy wskazanego raportu postulują, aby nadal orzekać wobec sprawców przestępstw kary wolnościowe o znacznym stopniu dolegliwości. Należy jednak mieć na uwadze, że zwiększenie sankcji karnej nabrałoby większego znaczenia dla miejsca zajmowanego przez zwierzęta oraz odstraszyłoby w przyszłości ewentualnych sprawców od popełniania tego rodzaju przestępstw. Niskie wyroki i sankcje karne w tym przypadku nie mogą spełnić swojego zadania, bowiem są one nieadekwatne do skali cierpienia krzywdzonego zwierzęcia, którego sprawcą był człowiek⁴⁶.

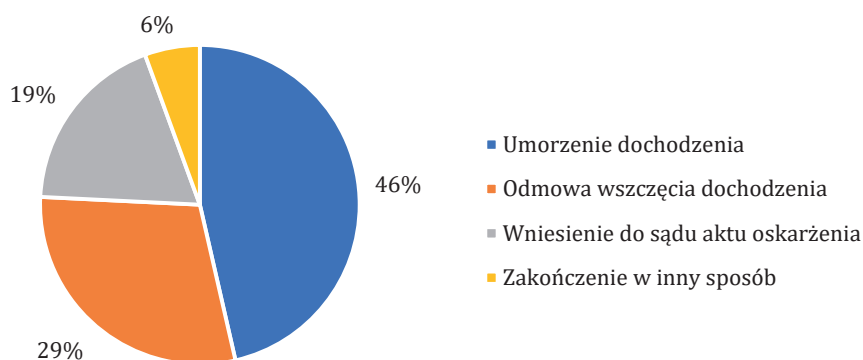
⁴⁴ *Ibidem*, s. 13.

⁴⁵ Raport Stowarzyszenia Otwarte Klatki, *Analiza praktyki orzeczniczej sądów i prokuratur w sprawach dotyczących przestępstw wobec zwierząt w latach 2017–2019*, s. 8, https://storage.googleapis.com/otwarteklatki-wp-media/sites/1/2021/12/raport_ROZ.pdf?fbclid=IwAR2i1-tzE-o9hCQdWNPX0SiRIL00s8rTbSd2GTGS0SI9fAk4fvXBJGegBrpk [dostęp: 27.02.2022].

⁴⁶ Raport Stowarzyszenia..., *op. cit.*, s. 9.

Najważniejszym elementem stosowania środków karnych jest ich skuteczność. Należy zawsze mieć na uwadze, że samo podwyższenie kar może nie stanowić wystarczających środków odstraszających dla pewnej grupy społeczeństwa. Skuteczność środków karnych powinna występować w ściganiu sprawców przestępstw, ale również mniejszych wykroczeń. Innymi słowy, organy ścigania powinny egzekwować konsekwentnie prawa ochrony zwierząt.

Chociaż ustawa o ochronie zwierząt chroni fizyczny oraz psychiczny dobrostan zwierząt, to ich humanitarne traktowanie nie stanowi powszechnej normy. Mimo faktu, że ochrona zwierząt przed krzywdą powinna pełnić funkcję podstawowego zadania systemu prawnego, to analiza orzecznictwa odnoszącego się do kwestii ochrony praw zwierząt w Polsce wskazuje na jego nieadekwatność. Zdaniem opinii publicznej zbyt niskie kary nie stanowią realizacji jednego z celów kary – sprawiedliwości społecznej.

Wykres 1. Przestępstwa z art. 35 u.o.z. w latach 2017–2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportu Stowarzyszenia..., *op. cit.*, s. 15.

Wykres wskazuje na zakończenia wniesionych spraw o przestępstwa przeciwko zwierzętom z art. 35 u.o.z. Łącznie zarejestrowano 4748 spraw, z czego: 46,42% zakończono umorzeniem dochodzenia, 29,36% spraw zakończono odmową wszczęcia dochodzenia, 18,64% spraw zakończyło się wniesieniem do sądu aktu oskarżenia i 5,58% spraw zakończono w inny sposób (tj. zawieszenie postępowania, przekazania innej jednostce lub połączenie z inną sprawą). Należy w tym miejscu wskazać na przyczyny odmowy wszczęcia dochodzenia w sprawach o przestępstwa z art. 35 u.o.z. Jak zostało wskazane w raporcie, ok. 46,5% spraw odmówiono wszczęcia dochodzenia z powodu ustalenia, że czynu nie popełniono lub brakuje danych dostatecznie uzasadniających podej-

rzenie jego popełnienia – tj. art. 17 § 1 pkt 1 k.p.k., natomiast ok. 53% spraw odmówiono wszczęcia dochodzenia z powodu uznania, że czyn nie zawiera znamion czynu zabronionego – tj. art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k.

Do głównych przyczyn umorzenia postępowania w sprawie przestępstwa przeciwko zwierzęciu w latach 2017–2019 należy zaliczyć:

- 1) ustalenie, że czynu nie popełniono, lub brak danych dostatecznie uzasadniających podejrzenie jego popełnienia – ok. 36% (art. 17 § 1 pkt 1 k.p.k.),
- 2) uznanie, że czyn nie zawiera znamion czynu zabronionego – ok. 40% (art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k.),
- 3) brak podstaw do wniesienia aktu oskarżenia – ok. 23% (art. 322 § 1 k.p.k.).

Praktyce sądowej znane są sprawy związane z przestępstwami z u.o.z. Jak zostało wskazane w raporcie, sądy, które zostały objęte badaniem, zarejestrowały wspólnie 2220 spraw dotyczących przestępstw na zwierzętach. Warto wskazać, że 82% spraw zakończyło się wymierzeniem kary. Każda z nich była zróżnicowana, co zostanie wykazane poniżej.

W latach 2017–2019 udział procentowych kar pozbawienia wolności wyniósł 37,6%. Jest to znaczący spadek liczby skazanych, gdyż w latach 2012–2014 kara pozbawienia wolności została zastosowana w ok. 54% wszystkich kar. Zmiany w statystykach zostały zauważone w stosowaniu kar bezwzględnego pozbawienia wolności względem kar pozbawienia wolności w zawieszeniu, które stanowiły 57% w latach 2017–2019, gdzie w poprzednim okresie wynosiły on ponad 86%⁴⁷. Oznacza to, że sądy mają tendencję do wymierzania kar bezwzględnego pozbawienia wolności. Zanotowano również tendencję wzrostową w stosowaniu kary grzywny (35% w latach 2017–2019; 28% w latach 2012–2014). *In fine*, coraz częściej stosowana jest kara ograniczenia wolności (2017–2019 – 27,5%; 2012–2014 – 18%). Warto jednak podkreślić, że tego rodzaju kary były orzekane wyłącznie w tych sprawach, w których sprawca wykazał się pewnego rodzaju okrucieństwem.

Na koniec warto dokonać przeglądu orzecznictwa na kanwie przestępstw przeciwko zwierzętom. Sąd Rejonowy w Puławach zastosował wobec oskarżonego karę ośmiu miesięcy pozbawienia wolności w zawieszeniu na okres próby trzech lat, grzywny w wysokości 100 stawek dziennych. Należy podkreślić, że wymierzona kara dotyczyła przestępstwa w postaci zabicia psa przy użyciu drewnianego kołka⁴⁸. Sąd Rejonowy w Olsztynie zasądził oskarżonemu, który zabił psa

⁴⁷ Raport Stowarzyszenia, *op. cit.*, s. 17.

⁴⁸ Wyrok SR w Puławach z dnia 19 lutego 2018 r., II K 730/17, LEX nr 2521557.

poprzez trzykrotne ugodzenie go nożem, karę 12 miesięcy ograniczenia wolności z obowiązkiem wykonywania nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne związanej z opieką lub ochroną zwierząt w wymiarze 40 godzin miesięcznie⁴⁹.

Zakończenie

Przeprowadzona analiza przepisów u.o.z. oraz orzecznictwa sądów administracyjnych oraz karnych wskazuje, jak bardzo aktualna jest tematyka ochrony zwierząt. Mimo orzekanych kar i zmniejszającej się liczby przestępstw przeciwko zwierzętom występują one w zbyt dużej częstotliwości. Warto również podkreślić, że przyczyną występowania przestępstw wobec zwierząt stanowi fakt, że są one traktowane jako istoty gorsze od człowieka. Analiza orzecznictwa wykazała, że okrucieństwo i przestępstwa wobec zwierząt są często marginalizowane z uwagi na to, że sąd stosuje zbyt niskie kary w granicach „widełek” przewidywanych przez przepisy. Naszym zdaniem normy dotyczące ochrony praw zwierząt powinny zostać zaostrzone, aby sąd nie miał możliwości orzeczenia łagodniejszego wymiaru kary, niż przewiduje to ustawa. Ponadto uważamy, że prawo powinno znaleźć miejsce, w którym zwierzęta staną się podmiotami praw. Tym sposobem zostanie im zapewniona lepsza ochrona. *In fine*, przedstawiona w tym artykule problematyka mimo jej długofalowego trwania nadal zostaje istotną i ważną kwestią dla obecnych badań i powinno się dążyć do tego, by zapewnić kompleksową ochronę zwierząt oraz żeby sprawcy przestępstw ponosili pełną odpowiedzialność za swoje czyny.

Prerequisites for the application of penal measures and administrative instruments in the protection of animals

Abstract: A person who decides to own an animal undertakes to fulfil basic duties towards it, such as respect, protection and care. Since these values are the basis of the act, the law must be interpreted in accordance with article 1 of the animal protection law. The purpose of this article is to cite the norms concerning the application of punitive measures to convicted persons and to present related statistics.

Keywords: animals, animal protection, criminal measures, offence

⁴⁹ Wyrok SR w Olsztynie z dnia 7 kwietnia 2014 r., II K 138/14, LEX nr 1904236.

Literatura

- Boć J., Nowacki K., Samborska-Boć E., *Ochrona środowiska*, Wrocław 2000.
- Gabriel-Węglowski M., *Przestępstwa przeciwko humanitarnej ochronie zwierząt*, Toruń 2008.
- Gądzik Z., *Ochrona humanitarna zwierząt utrzymywanych w ogrodach zoologicznych*, „Studia Prawnicze KUL” 2019, nr 2.
- Gądzik Z., *Środki karne, przepadek zwierzęcia i nawiązka w ustawie z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt*, „Prokuratura i Prawo” 2019, nr 3.
- Jastrzębski L., *Prawo ochrony środowiska w Polsce*, Warszawa 1990.
- Jedlecka W., *Podstawowe formy prawne działania administracji publicznej na rzecz ochrony zwierząt*, „Przegląd Prawa i Administracji” 2017, t. CVIII, AUWr No. 3759.
- Kuszelewicz K., [w:] *Ustawa o ochronie zwierząt. Komentarz*, Warszawa 2021.
- Minkiewicz D., Pietrzak W., *Prawno-instytucjonalny wymiar ochrony humanitarnej zwierząt*, „Doctrina Studia Społeczno-Polityczne” 2017, nr 14.
- Radecki W., *Ustawa o ochronie zwierząt – komentarz*, Warszawa 2012.
- Raport Fundacji Czarna Owca Pana Kota i Stowarzyszenia Ochrony Zwierząt Ekostraż, *Jak Polacy znęcają się nad zwierzętami? Raport z monitoringu sądów, prokuratur i policji*, Kraków–Wrocław 2016.
- Raport Stowarzyszenia Otwarte Klatki, *Analiza praktyki orzeczniczej sądów i prokuratur w sprawach dotyczących przestępstw wobec zwierząt w latach 2017–2019*.
- Runge K., *Odpowiedzialność karna za przestępstwo znęcania się nad zwierzętami w myśl art. 35 ust. 1a ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt*, [w:] K. Pujer (red.), *Problemy nauk prawnych*, t. 4, Wrocław 2017.

Akty prawne

- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2021 r. poz. 2345 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 534 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2024 r. poz. 572).
- Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (Dz. U. z 2020 r. poz. 638).

Orzecznictwo

- Wyrok WSA w Poznaniu z dnia 29 sierpnia 2018 r., IV SA/Po 332/18, LEX nr 2547468.
- Wyrok WSA we Wrocławiu z dnia 20 kwietnia 2022 r., II SA/Wr 338/21, LEX nr 3460747.

Wyrok WSA we Wrocławiu z dnia 13 czerwca 2022 r., II SA/Wr 397/22, LEX nr 3364398.

Wyrok SR w Kartuzach z dnia 12 października 2018 r., II K 598/18, LEX nr 3128316.

Wyrok SR w Puławach z dnia 19 lutego 2018 r., II K 730/17, LEX nr 2521557.

Wyrok SR w Olsztynie z dnia 7 kwietnia 2014 r., II K 138/14, LEX nr 1904236.

Decyzja SKO we Wrocławiu z dnia 10 kwietnia 2019 r., SKO 5141/2/19, OwSS 2019, nr 2, poz. 37-38.

mgr Karolina Adamczyk – absolwentka studiów magisterskich kierunku administracja, była sekretarz Koła Naukowego Samorządu Terytorialnego im. Tadeusza Bigo. Jej zainteresowania skupiają się wokół równości płciowej, dyskryminacji, języka inkluzywnego, prawa pracy oraz ochrony zwierząt.

mgr Sebastian Biały – mediator, absolwent studiów magisterskich administracji oraz student V roku studiów wieczorowych prawa, założyciel oraz były prezes Koła Naukowego Samorządu Terytorialnego im. Tadeusza Bigo, były wiceprezes Koła Naukowego Praw Zwierząt. Jego zainteresowania skupiają się wokół szeroko pojętego ADR, a także planowania i zagospodarowania przestrzennego, ustroju samorządu terytorialnego w Polsce i Grecji, modelu greckiej administracji publicznej oraz ochrony zwierząt.